

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ З ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ВИКРАДЕНЬ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ У СФЕРІ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

INTERACTION OF PRETRIAL INVESTIGATION BODIES WITH OPERATIONAL UNITS IN THE INVESTIGATION OF THEFT OF BUDGET FUNDS IN THE FIELD OF PUBLIC PROCUREMENT

Мудрецька Г.В., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики
Одеський державний університет внутрішніх справ

У статті досліджено особливості взаємодії між органами досудового розслідування та оперативними підрозділами при розслідуванні викрадень бюджетних коштів у сфері державних закупівель. Визначено, що практика розслідування викрадень бюджетних коштів під час здійснення державних закупівель позбавлена належної системності й потребує поліпшення шляхом удосконалення правових норм, а також розроблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо організації належного досудового розслідування.

На підставі аналізу окремих положень КПК України та даних слідчої практики, визначено, що взаємодія оперативних підрозділів з органами досудового розслідування при розслідуванні викрадень бюджетних коштів у сфері державних закупівель являє собою часово-просторовий процес, що включає в себе: а) прийняття рішення про взаємодію; б) діяльність оперативного підрозділу щодо виконання доручень слідчого; в) процесуальну діяльність слідчого, пов'язану з оцінкою доказової та іншої інформації, отриманої в результаті взаємодії з оперативними підрозділами і з включенням результатів цієї діяльності в систему доказів у конкретному кримінальному провадженні.

Проаналізовано особливості взаємодії оперативних підрозділів з органами досудового розслідування при розслідуванні викрадень бюджетних коштів у сфері державних закупівель на початку досудового розслідування. Визначено, що організаційно-тактичними завданнями на цій стадії є: 1) спільна робота оперативного працівника та слідчого при заведенні оперативно-розшукової справи стосовно осіб, які вчиняють викрадення бюджетних коштів у сфері державних закупівель; 2) реалізація оперативних матеріалів, а саме передача слідчому матеріалів про виявлені шляхом оперативно-розшукових заходів ознак злочину для вирішення питання про внесення відомостей до ЄРДР та початок кримінального провадження, а також спільне вивчення й аналіз матеріалів оперативної розробки і їх перевірки.

Констатовано, що організація взаємодії оперативних підрозділів з органами досудового розслідування є складним та необхідним процесом, який сприяє своєчасному попередженню, викриттю та розслідуванню викрадень бюджетних коштів під час здійснення державних закупівель і вжиттю заходів щодо забезпечення відшкодування збитків, завданих цим кримінальним правопорушенням.

Ключові слова: кримінальне провадження, досудове розслідування, взаємодія, викрадення бюджетних коштів, оперативні підрозділи, органи досудового розслідування.

The article examines the peculiarities of interaction between pre-trial investigation bodies and operative units in the investigation of theft of budget funds in the field of public procurement. It was determined that the practice of investigating the theft of budget funds during public procurement lacks proper systematicity and requires improvement by improving legal norms, as well as developing scientifically based recommendations on the organization of a proper pre-trial investigation.

Based on the analysis of individual provisions of the Criminal Procedure Code of Ukraine and the data of investigative practice, it was determined that the interaction of operational units with pre-trial investigation bodies in the investigation of theft of budget funds in the field of public procurement is a time-space process that includes: a) making a decision on interaction; b) the activity of the operative unit regarding the execution of the instructions of the investigator; c) procedural activity of the investigator, related to the evaluation of evidentiary and other information obtained as a result of interaction with operative units and the inclusion of the results of this activity in the system of evidence in specific criminal proceedings.

Peculiarities of the interaction of operative units with pre-trial investigation bodies during the investigation of theft of budget funds in the field of public procurement at the beginning of the pre-trial investigation are analyzed. It was determined that the organizational and tactical tasks at this stage are: 1) joint work of an operational employee and an investigator in the establishment of an operational and investigative case against persons who commit theft of budget funds in the field of public procurement; 2) the implementation of operational materials, namely the transfer to the investigator of materials on the signs of a crime discovered through operational and investigative measures to resolve the issue of entering information into the Unified Register of Pretrial Investigations and the initiation of criminal proceedings, as well as joint study and analysis of materials of operational development and their verification.

It was established that the organization of the interaction of operational units with pre-trial investigation bodies is a complex and necessary process that contributes to the timely prevention, detection and investigation of theft of budget funds during the implementation of public procurement and the taking of measures to ensure compensation for damages caused by this criminal offense.

Key words: criminal proceedings, pre-trial investigation, interaction, embezzlement of budget funds, operative units, pre-trial investigation bodies.

Постановка проблеми та її актуальність. Сучасний період розвитку України характеризується різноманітністю проблем, які потребують підвищеної уваги й оперативних рішень. До них належать проблеми викрадень бюджетних коштів під час здійснення державних закупівель, оскільки останніми роками ця сфера все більше звертає на себе увагу організованих злочинних угруповань та корумпованого бюрократизму, які почали використовувати їх як інструмент швидкого й безкарного злочинного збагачення. Стало вже чи не нормою, коли окремі посадовці вступають у відкриту конкуренцію з державою, фактично підмінюючи її. Проблема викрадень бюджетних коштів під час здійснення державних закупівель набула не

лише економічного, а й соціально-політичного загальнодержавного характеру. З огляду на те, що викрадення бюджетних коштів під час здійснення державних закупівель мають високий рівень латентності, їх належне розслідування вимагає не тільки удосконалення законодавства, а й здійснення правоохоронної діяльності із застосуванням усього комплексу заходів, передбачених законодавством. Отже, практика розслідування викрадень бюджетних коштів під час здійснення державних закупівель позбавлена належної системності й потребує покращання шляхом удосконалення правових норм, а також розроблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо організації і тактики належного їх виявлення та подальшого

досудового розслідування. Зазначені обставини зумовлюють актуальність обраної теми наукового дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблемних питань протидії злочинам під час проведення державних закупівель в аспекті кримінального, адміністративного та криміналістичної наук здійснювалось у роботах: П. П. Андрущенка, А. С. Беніцького, А. І. Берлача, С. Г. Гуржія, Л. М. Долі, О. М. Джужі, В. П. Головіної, П. Т. Геги, Р. А. Калюжного, А. О. Клименка, Я. Ю. Кондратьєва, О. Є. Користіна, М. Є. Короткевича, О. В. Маркова, І. Є. Мезенцевої, С. В. Симовяна, В. С. Щербини, В. К. Шакарупи та ін. Окремі аспекти проведення слідчих (розшукових) дій щодо розслідування злочинів у бюджетній сфері, зокрема, під час здійснення державних закупівель досліджено у працях вітчизняних вчених: В. І. Антипова, В. Т. Білоуса, Д. А. Баландина, В. І. Василичука, В. І. Галагана, В. Я. Горбачевського, Ю. Н. Демидова, Т. С. Демедок, В. С. Зеленецького, Н. С. Карпова, О. В. Копана, О. В. Копіци, М. В. Корнієнка, В. С. Кузьмічова, В. В. Лисенка, Є. Д. Лук'яничкова, Ю. Г. Наумова, С. І. Ніколаюка, Д. Й. Никифорчука, В. Н. Онищенко, Л. А. Савченка, А. І. Селіванова, Л. П. Скалозуба, С. С. Чернявського, М. Є. Шумила та ін. Однак, незважаючи на зростання інтересу юридичної науки до проблем викрадень бюджетних коштів, зокрема, під час здійснення державних закупівель, значимість їх вирішення ставить нові питання, що потребують нових досліджень.

Метою статті є визначення особливостей та аналіз організації взаємодії оперативних підрозділів з органами досудового розслідування у кримінальних провадженнях щодо викрадень бюджетних коштів під час здійснення державних закупівель.

Виклад основного матеріалу. Категорія «взаємодія» застосовується різними науками і відрізняється певною мірою за змістом та завданнями, на виконання яких спрямовано спільні дії. Близьким до поняття взаємодії правоохоронних органів є визначення поняття цієї категорії у військовій науці – узгодження бойових дій військ для досягнення загальної мети [1, с. 12]. Як свідчить аналіз практичної діяльності, стан взаємодії оперативних підрозділів з органами досудового розслідування як на стадії реалізації оперативних матеріалів стосовно осіб, які вчинили викрадення бюджетних коштів у сфері державних закупівель, так і організації роботи із супроводження розслідуваних кримінальних проваджень та відшкодування завданих ними матеріальних збитків, є недостатнім та потребує покращення.

Належним чином організована взаємодія сприяє правильному визначенню спрямування викриття та розслідування, більш швидкому та повному виявленню всіх обставин, що належать до предмета доказування у кримінальному провадженні, допомагає визначитись з джерелами отримання доказової інформації і є одним з ефективних засобів вирішення завдань кримінального судочинства [2, с. 325]. У наукових дослідженнях існує багато думок щодо визначення поняття, мети та завдань взаємодії. Це викликано різними критеріями оцінки даної категорії та різними підходами до вирішення завдань кримінального судочинства. Так, одні автори розглядають зазначену взаємодію як форму організації розслідування злочинів [3, с. 33], інші вважають, що це взаємозв'язок у процесі розкриття і розслідування злочинів [4, с. 103], на думку третіх, під взаємодією розуміється об'єднання сил, засобів і методів правоохоронних органів, четверті під взаємодією вбачають сполучення й використання повноважень та методів роботи, властивих кожному органу, обумовлене розбіжностями в їх компетенції і формах діяльності [5, с. 17].

Взаємодію можна розглядати в широкому та вузькому аспектах. У широкому розумінні взаємодія являє собою

співробітництво правоохоронних і контролюючих органів у сфері протидії злочинам на певній території. Змістом взаємодії у широкому її розумінні є розроблення відповідних програм, наказів, інструкцій, що регламентують координацію діяльності учасників взаємодії під час спільних заходів [6, с. 17]. Зокрема, це стосується і взаємодії оперативних підрозділів з органами досудового розслідування.

Беручи до уваги вищевикладені позиції науковців, а також визначення, наведені у словниках, енциклопедіях, навчальних виданнях, визначення організації взаємодії оперативних підрозділів з органами досудового розслідування в процесі виявлення та розслідування викрадень бюджетних коштів у сфері державних закупівель як побудованої на нормативно-правових актах, у тому числі відомчих та міжвідомчих, спільної, узгодженої за метою, місцем, часом діяльності незалежних один від одного в адміністративному відношенні (оперативного співробітника та слідчого), яка виявляється в найбільш ефективному поєднанні оперативного-розшукового і процесуальних дій, функцій оперативного співробітника, що спрямована на запобігання, припинення, розкриття викрадень бюджетних коштів у сфері державних закупівель і забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, при самостійному виконанні кожним з її учасників запланованих ними дій.

Взаємодія оперативних підрозділів з органами досудового розслідування являє собою часово-просторовий процес, що включає в себе: а) прийняття рішення про взаємодію; б) діяльність оперативного підрозділу щодо виконання доручень слідчого; в) процесуальну діяльність слідчого, пов'язану з оцінкою доказової та іншої інформації, отриманої в результаті взаємодії з оперативними підрозділами і з включенням результатів цієї діяльності в систему доказів у конкретному кримінальному провадженні. До загальних принципів взаємодії оперативного підрозділу і слідчого у процесі викриття та розслідування викрадень бюджетних коштів у сфері державних закупівель належать: дотримання законності всіма учасниками взаємодії; комплексне використання сил і засобів, які мають у своєму розпорядженні оперативні підрозділи та слідчі; розмежування компетенції оперативного працівника і слідчого; нерозголошення учасниками взаємодії даних, отриманих у процесі ОРД та досудового розслідування [7, с. 121].

Обставинами, що зумовлюють взаємодію оперативних підрозділів з органами досудового розслідування, є: спільність завдань цих органів у кримінальному судочинстві; єдність кримінального процесуального законодавства, що регулює діяльність оперативного підрозділів і досудового розслідування; прокурорський нагляд за діяльністю оперативного підрозділу і досудового розслідування, що сприяє правильній організації взаємодії; наявність в оперативного підрозділу специфічної оперативно-розшукової функції, що має важливе значення в розкритті й розслідуванні викрадень бюджетних коштів у сфері державних закупівель; залежність повноважень й обсягу процесуальної діяльності оперативних підрозділів у конкретному кримінальному провадженні; різні роль і становище оперативних підрозділів і досудового розслідування в системі державних установ і наявність у них різних можливостей для боротьби з економічною злочинністю [8, с. 81].

Залежно від конкретних умов діяльності, визначаються і диференціюються завдання взаємодії. До головних з них належать такі: 1) забезпечення планомірного здійснення комплексу узгоджених оперативного-розшукових та процесуальних заходів; 2) забезпечення ефективного, наступального використання сил і засобів, що є в розпорядженні суб'єктів взаємодії; 3) недопущення дублювання заходів, що проводяться; 4) організація ефективного інформаційного забезпечення діяльності щодо виявлення, документування та розслідування викрадень бюджетних коштів у сфері державних закупівель; 5) створення опти-

мальних умов для успішного виявлення та документування викрадень бюджетних коштів у сфері державних закупівель [2, с. 326].

Взаємодія оперативних працівників і слідчих не означає службового підпорядкування, злиття процесуальної та оперативно-розшукової діяльності, їх підміни тощо. Заходи, засоби та методи, які використовують для вирішення завдань кримінального судочинства щодо документування викрадень бюджетних коштів у сфері державних закупівель, викриття в їх вчиненні конкретних осіб слідчий, який діє в межах процесуального закону, та оперативний працівник, який застосовує весь арсенал заходів, визначених Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» та відомчими й міжвідомчими інструкціями, залишаються різними. Виключення становлять випадки виконання оперативними працівниками доручень слідчого щодо проведення слідчих (розшукових) та негласних дій у кримінальному провадженні [9].

Залежно від вирішуваних завдань та характеру діяльності, форми взаємодії доцільно умовно поділити на групи організаційно-тактичні (різновид управлінського) та процесуальні, що впливають з положень КПК України й законів, які регулюють діяльність правоохоронних органів [10].

До групи організаційно-тактичних завдань слід віднести: 1) спільна робота оперативного працівника та слідчого при заведенні оперативно-розшукової справи стосовно осіб, які вчиняють викрадення бюджетних коштів у сфері державних закупівель. Цей напрям передбачає закріплення слідчого, який спеціалізується на розслідуванні економічних злочинів, для надання методичної допомоги оперативному працівникові в його документуванні. Така допомога полягає, зокрема, у визначенні кола необхідних первинних документів, що мають бути отримані під час проведення перевірки та оперативних заходів, достатніх для внесення відомостей до ЄРДР та початку досудового розслідування, та одержання фактичних даних, які можуть бути доказами у кримінальному провадженні, забезпечення його судової перспективи. Найбільш оптимальний результат досягається, коли така взаємодія оперативного працівника зі слідчим здійснюється вже з моменту отримання оперативної інформації про вчинене кримінальне правопорушення. У такому разі всі сторони виробляють алгоритм спільних дій щодо її реалізації та намічають шляхи подолання можливої протидії розслідуванню з боку зацікавлених осіб; 2) реалізацію оперативних матеріалів, а саме передачу слідчому матеріалів про виявлені шляхом оперативно-розшукових заходів ознаки злочину для вирішення питання про внесення відомостей до ЄРДР та початок кримінального провадження, а також спільне вивчення й аналіз матеріалів оперативної розробки і їх перевірки. Створення слідчих груп з дотриманням вищезазначених принципів постановою прокурора відповідно до його процесуальних повноважень, передбачених ст. 36, 38 КПК України. Гарантією успішної діяльності таких груп є оптимальний розподіл обов'язків між її членами, погоджене планування [10]. Взаємний обмін інформацією, у тому числі на проміжних нарадах під керівництвом слідчого або прокурора, своєчасне внесення змін та доповнень до планів роботи групи [11, с. 113].

При реалізації оперативних матеріалів, відповідно до ст. 7 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» як правило, відбувається початок та здійснення досудового розслідування, коли матеріали попередньої оперативної перевірки дають підстави вважати, що таке рішення можливо й необхідно. Проблемність і конфліктність цього етапу взаємодії зумовлені відсутністю чітких критеріїв оцінки достатності матеріалів, представлених для реалізації. Очевидно, у кожному конкретному випадку достатність (повноту) матеріалів, які надає оперативний підрозділ слідчому для прийняття рішення про початок

досудового розслідування, визначається відповідно до ситуації, що склалася.

Тому, на нашу думку, у кожному оперативному підрозділі на основі законів і відомчих інструкцій, з урахуванням місцевих особливостей, мають бути визначені й погоджені: порядок і форми ознайомлення слідчого з результатами ОРД; чіткі схеми взаємодії між слідчим й оперативним працівником, у тому числі, коли взаємодія починається з огляду місця події, затримання злочинця на «гарячому» або проведення інших невідкладних слідчих (розшукових) дій.

Заслугує на увагу така організація роботи в процесі взаємодії оперативних підрозділів з органами досудового розслідування, коли оперативні працівники та їх керівники ще до початку досудового розслідування надають керівництву органів досудового розслідування для вивчення матеріали, зібрані у процесі ОРД. У подальшому після обговорення приймається спільне рішення про наявність ознак кримінального правопорушення, необхідність виконання оперативно-розшукових заходів спрямованих на встановлення усього кола осіб, причетних до кримінального правопорушення, та забезпечення якнайшвидшого відшкодування збитків, завданих злочинцем, про визначення слідчого, який буде розслідувати кримінальне провадження. Якщо в результаті спільного обговорення приймається рішення про необхідність розслідування злочину, то виділяється конкретний працівник, відповідальний за подальшу роботу. Він контролює своєчасність представлення результатів додаткових оперативно-розшукових заходів, спільно з керівництвом підрозділу, визначає дату і складає план реалізації. При цьому проводиться розрахунок сил і засобів, необхідних для того, щоб безпосередньо, після початку досудового розслідування, виконати в повному обсязі весь комплекс невідкладних слідчих розшукових дій та оперативно-розшукових заходів для закріплення слідів злочину, доказів, встановлення всіх співучасників та їх викриття, а також забезпечення відшкодування збитків, завданих злочинцем [12, с. 225].

Отже, на стадії початку досудового розслідування:

а) оперативний працівник, вважаючи, що в зібраних оперативним шляхом матеріалах досить даних, які вказують на наявність ознак складу кримінального правопорушення, за яким досудове розслідування є обов'язковим, доповідає про це безпосередньому начальникові.

Отримавши згоду на реалізацію оперативних матеріалів, він завчасно пред'являє їх (з дотриманням конспірації й у порядку, установленому ст.7 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» для ознайомлення слідчому, які негайно оцінюють їх з погляду достатності наявних даних для початку та здійснення досудового розслідування.

б) критерієм оцінки готовності оперативних матеріалів для початку та здійснення досудового розслідування є наявність у них достатніх даних, що вказують на ознаки злочину, у тому числі час, місце та спосіб вчинення, збиток, конкретні обставини, відомості про осіб, причетних до злочину.

Якщо дані, що містяться в оперативних матеріалах, не дають змоги ухвалити рішення щодо початку та здійснення досудового розслідування, слідчий повертає їх через начальника органу досудового розслідування з письмовим викладенням обставин, що перешкоджають початку та здійсненню досудового розслідування, і заходів, що підлягають виконанню для усунення наявних пробілів. Виконавши вказівку про доопрацювання матеріалів, оперативний працівник за наявності ознак складу злочину, підслідного слідчому, направляє їх, як правило, тому ж слідчому для ухвалення рішення відповідно до вимог КПК України;

3) спільне розроблення версій і узгодженого планування слідчих розшукових дій та оперативно-розшукових заходів.

Вказана форма взаємодії органічно пов'язана з попередньою. Вони не можуть існувати одна без одної. Результатом вивчення й аналізу матеріалів є прийняття відповідних рішень, які в цьому разі знаходять своє втілення у планах діяльності слідчого та працівників оперативних підрозділів. Взаємодія повинна будуватися суто за планом. Оперативні підрозділи та слідчі планують свою роботу незалежно один від іншого, проте при налагодженні взаємодії, що здійснюється під час розкриття та розслідування викрадень бюджетних коштів під час здійснення державних закупівель, характер їх планування змінюється.

4) регулярний обмін інформацією про обставини конкретного кримінального провадження, що сприяє формуванню глибшого уявлення про подію кримінального правопорушення. У процесі такої взаємодії є можливість отримати додаткову інформацію про подію, якою доти не володіли [13];

5) забезпечення відшкодування збитків, завданих кримінальним правопорушенням. Забезпечення відшкодування матеріальних збитків від вчинених кримінальних

правопорушень викрадень бюджетних коштів під час здійснення державних закупівель і можливої конфіскації майна є одним з головних тактичних завдань розслідування злочинів у сфері економіки.

б) проведення спільних службових нарад (навчань) з актуальних проблем взаємодії, обговорення результатів слідчих розшукових дій та оперативно-розшукових заходів з метою визначення їх ефективних і результативних шляхів виявлення, документування та розслідування злочинів [14, с. 423].

Висновки. Отже, організаційна форма взаємодії слідчого й оперативного підрозділу є похідною від процесуальної, нерозривно пов'язана з нею. Організація взаємодії оперативних підрозділів органами досудового розслідування є складним і вкрай необхідним процесом, який сприяє своєчасному попередженню, викриттю та розслідуванню викрадень бюджетних коштів під час здійснення державних закупівель і вжиттю заходів щодо забезпечення відшкодування збитків, завданих цим кримінальним правопорушенням.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Іванов В. В. Взаємодія оперативних підрозділів органів внутрішніх справ і слідчого на досудових стадіях кримінального процесу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09. К., 1998. 20 с.
2. Сальков Г.В., Взаємодія оперативного працівника зі слідчим у викритті та розслідуванні хабарництва. Актуальні проблеми діяльності ДСБЕЗ та підготовки фахівців для її підрозділів: тези доповідей та повідомлень. Львів: ЛьвДУВС, 2012. С. 324–327.
3. Довбиш Р. С., Чернявський С. С. Судові експертизи у справах про злочини у сфері оподаткування, зокрема пов'язані з незаконним відшкодуванням ПДВ. Криміналістичний вісник. К. : ІнЮре, 2007. № 2. С. 149–157.
4. Демедюк Т. С. Організація і тактика документування хабарництва, вчиненого суддями : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. К., 2011. 258 с.
5. Євтушок В. П. Організація оперативного забезпечення збору, аналізу та оцінки оперативних відомостей. *Вісник ЛІВС*. 2003. Вип. № 3(1). С. 17–29.
6. Волобуєв А.Ф. Взаємодія слідчого з оперативними підрозділами при розслідуванні економічних злочинів. *Форум права*. 2006. № 1. С. 16–19 URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2006-1/06vafrez.pdf>
7. Керевич О. В. Процесуальні та психологічні основи взаємодії слідчого та органу дізнання в ході розкриття і розслідування злочинів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. К., 2006. 265 с.
8. Особливості проведення оперативними підрозділами ОВС моніторингу видатків бюджетних коштів та взаємодії із контролюючими органами з метою виявлення та документування фактів їх розкрадання та привласнення посадовими особами підприємств, установ та організацій різних форм власності : наук.-методичні рекомендації / В.В. Дараган, В.В. Єфімов, Д.М. Мирошниченко, В.А. Бідняк. Дніпропетровськ : ДДУВС, 2015. 85 с.
9. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>
10. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651 VI: станом на 01.01.2024р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#top>.
11. Краснобрижний І. В. Правові, організаційні та тактичні основи взаємодії підрозділів ДСБЕЗ з іншими оперативними підрозділами МВС України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. К., 2010. 258 с.
12. Савчук Т. І. До питання про повернення первинного матеріалу на додаткову перевірку. *Право і безпека*. 2011. № 3 (40). С. 224–299. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d4ef42d0-5a1c-4f38-a331-78145aaff2c7/content>
13. Процесуальний статус слідчого як суб'єкта кримінального провадження. Науково-практичний коментар КПК Кримінально-процесуального кодексу України. URL: <http://mego.info/процесуальний-статус-слідчого-як-суб-єкта-кримінального-провадження?page=3>
14. Василичук В. І. Оперативно-розшукова профілактика злочинів у бюджетній сфері: монографія. К. : ДП «Розвиток», 2011. 518 с.